

El darrer Sant Jordi de Catalunya autònoma

1714

Feia nou mesos que la ciutat de Barcelona, cap i casal de la Nació catalana, amb coratge mai defallit i sense altre ajut que ses febles forces, venia resistint heroicament l'escomesa dels poderosos exèrcits d'Espanya i França, que per mar i per terra la tenien enclosa dins un cercle de ferro.

L'emperador Carles, son monarca, més aferrat als interessos del sol imperial d'Àustria que als sacralissims de Catalunya, greument compromesos en la defensa de la seva reial successió a la corona d'Espanya, l'havia abandonada a la seva pròpia sort, encobrint astuciosament la fugida sota la parencia generosa i altruista de no causar damnatge als mateixos catalans.

Així ho declarava als Consellers barcelonins, en la lletra que amb data 24 d'abril de 1713 va endreçar-los des de Viena, quaranta un dia després d'haver-se signat el Tractat d'Utrecht. Amb xardoroses protestes del seu «paternal amor, y natural cariño» envers els seus vassalls — «que mantendré perpetuamente, sin que sea capaz a intibiarle ningun accidente siniestro de la fortuna» — els feia esment de la recança dolorosa que el punyia per haver de retirar les seves tropes del Principat, les quals — deia — de bon grat sacrificaria, si amb el sacrifici llur cregués poder alleujar el desconhort de Catalunya; però, ple d'escrúpols de consciència, afegia: perdre les «para perderos más no creo sea medio que aconseje vuestra prudencia». S'esforçava a demostrar-los que per tots els camins i mitjans havia procurat retenir els aliats en la seva causa, no havent pogut impedir que signessin la pau, malgrat la seva ferma oposició a consentir-hi. Els advertia que, sense l'auxili de les potències aliades, automàticament quedava tancada la comunicació de Catalunya amb Itàlia i Alemanya, fent-se, amb tot això, del tot impossible la tramesa de socors, car alliberats del fre formidable de les esquadres d'Anglaterra i Holanda, els enemics romandrien amos absoluts del Mediterrani.

Davant l'acaparadora realitat de aquest fet advers, el prudent emperador austríac temia que l'aferriar-se a voler sostenir a ultrança la guerra d'Espanya «produiria la total ruina de esse Pays...» i l'amenaça d'aquest greu perill precisament fou l'essencial i únic motiu que el decidí a concloure el Tractat de armistici: «Vuestro bien mismo, o por mejor decir, el menor mal vuestro, me han obligado a ello». Carles d'Àustria finia la seva lletra esquilladora planyent-se d'haver d'abandonar el domini d'uns vassalls «tan de mi cariño», els quals mai no podria esborrar de la seva memòria, confiant que algun jorn experimentarien «la fuerza del amor que me dueis», i fent-los promesa de no mancar en tot ço que pogués «contribuir a promover, y solicitar vuestro Alivio y todo el consuelo que permitiere la presente constitución...».

D'ençà d'aquest patètic comiat i de l'aplicació immediata del Tractat d'Utrecht — en compliment del qual el virrei Starhemberg i les tropes alemanyes de l'Imperi evacuaren Catalunya, jauint-la a plena mercè de l'enemic —, el sobirà austríac no sols deixà de socórrer els catalans, sinó que, tancant-se en un desdenyós i hermètic mutisme, no es dignà donar resposta a les diverses representacions que la Generalitat Catalana i singularment l'atribulada



SANT JORDI

Gravat de Miquel Mauri, alumne de l'Escola Municipal d'Arts i Oficis de Mataró

Barcelona, sovint li endreçaven, remembrant-li amb tant respecte com fermesa, a la fàisó llatina del suauiter in modo fortiter in re, els sagrats deures que amb ells tenia contrets.

Per això, desconfiat del tot en la valença del caragirat pretendent al sol de Ibèria, la ciutat de Barcelona, més que a favor dels drets dinàstics d'aquell, ja sols lluitava ardida en legítima defensa de les llibertats catalanes, contra les quals sabia de bona font que Felip V havia fulminat els llamps olímpics de la seva rancuniosa execració, i que fins la seva mateixa muller la «Senyora Duquesa de Anjou a jurado que primero arrojaría tres hijos que tiene del balcón a bajo antes que no concediera ningun privilegio a nuestra amada Patria...» com fent-se ressò de les noves confidències que li eren comunicades de Madrid estant. Així ho escrivia, des de Gènova, En Rafael Ané, en una lletra adreçada amb data de l'1 de desembre de 1713 als «Excmos. Sres. de la Junta de la Ciudad de Barcelona».

Els avisos no gens aconhortadors de tan irosos designis, que com alenades d'aire empestat arribaven de ponent, en

lloc d'afeblir el coratge patriòtic dels barcelonins, l'agullonaven i encenien i encenien més ardidament, no pensant els assejats ni esmerçant-se en altra cosa que en llur heroica defensa, per la qual tots els ciutadans s'ereren allistats a la «Coronela» o milícia gremiat, comandada per En Rafael Casanova, benemèrit Conseller en Cap i Governador militar de la plaça.

Prevenint l'avinentesa d'haver de sortir la bandera gloriosa de Santa Eulàlia a batre l'enemic, amb gent triada, es formaren dos batallons, dels sis que constituïen la «Coronela». Les dites forces la tarda de la diada del Sant Patró de Catalunya, després de revistades en el lloc anomenat Leucata, pel Conseller Coronel Casanova, sota el cabdillatge d'aquest, anaren a l'arenys que s'estenia en front del baluard de Santa Eulàlia, on a presència del General Comandant N'Antoni de Villarreal i la seva plana major i de «tot el poble de Barcelona», feren un llúcidíssim exercici d'armes, que assolí la més xardorosa lloança de aquell capítol.

Encoratjats per l'èxit falaguer de tals maniobres, els bons barcelonins s'ereren

recollits a llurs cases i s'aparellaven a reposar, somniosos de g'òries bèl·liques, quan, sob adament, a un quart de deu de la nit, els esparpella un eixordador i seguit tabutoll de canonades i treis que esclataven pel cantó de marina... Quin cas extraordinari s'esdevenia tan fora d'hora? Poc frigaren a assabentar-se'n. A la ratlla dels vaixells enemics estacionats a l'indret del Cap de Llobregat — la torra o fort del qual era en poder de les forces assejadores — s'havia entaulat una brava balussa amb dues fragales trameses pel marquès de Rubí, virrei català de Mallorca, les quals, al tomb de mitja hora de foc, aconseguint traspassar victoriosament la línia de bloqueig, entraven al moll.

Tothom creia, de bell antuvi, que les naus arribades venien a fornir la ciutat de queviures i municions; però a mitja nit s'esbombà una nova verament insólita i insospitada: els navilis mallorquins portaven lletres dels emperadors Carles i Isabel d'Àustria per als diputats de la Generalitat de Catalunya, el Braç militar i els consellers de Barcelona... Al cap d'un any de fer el sord i el

mut la Cort de Viena. Tanmateix ja era hora!

Era portador de les cartes imperials don Joaquim Miquel Barberena, cavalleris de l'esmentat lloctinent reial de Mallorca, i tantost desembarcà, les remeté a mans del Conseller en Cap, qui zelós i amatent a tot, en sentir la fressa de la picabaralla havia acudit al moll.

La joiosa nov· féu llançar al carrer to hom del veïnat, «y somoguda toia la plebe, en demostració de alegria comensà en disparar continuas escopetadas» i moure gran aldarull arreu de la ciutat, al clam entusiasta de «gracies a Déu que tenim rey!...» mentre molts capcalents, arborats de patriòtica indignació, s'esbravaven dient blasmes i expressius penjaments contra els «botiflers». El rebombori, l'expansió i la joia del poble eren indescriptibles, esclatant amb tota la seva força en barrejar-s'hi el trileig solemni de la «Tomas» de la Seu convocant a Consell de Cent, i l'espetec eixordador de les canonades amb què l'artilleria de la ciutat i del castell de Montjuich saludaven el venturós esdeveniment, que, com un raig de riolera esperança, venia a llumenar l'enterbolit esperit i a enfortir el cor dels catalans.

El savi Consell de's Cent Jurats, la Diputació i el Braç militar tot seguit es congregaren, llegint-se en llurs consistoris les lletres imperials, per les quals Carles d'Àustria els feia saber que el dia 6 de març, a Rastatt, havia estat conclòs el tractat de pau amb el rei de França, «sobre la indisputable condició de conservar mi Justicia, Derechos, Acción y Titulos que como a legítimo Rey de España me pertenecen», afirmant-los amb una ambigüetat diplomàtica que tanmateix a res no comprometia, «que sucesivamente os dispensará mi Clemencia, las asistencias que se hagan arbitrables en la posibilidad.»

Enlluernades per la falsa llum d'aquestes buides promeses — que malauradament mai no s'havien de complir — i per la nova de la pau amb França, a conseqüència de la qual erradament creien que les tropes de Lluís XIV que, juntament amb les de Castella, assetjaven Barcelona, es retirarien, aquelles Corporacions catalanes, amb tanta candidesa com patriotisme, acordaren festejar dignament el tomb benastruc que, a parer llur, anava a prendre la causa de la Pàtria.

Tota la nit seguí la ciutat esplaiant sorollosament la seva joia amb músiques, cantúries, escopetades, visques a Carles III, i entre enhorabones recíproques de la noblesa, els militars i el poble. La febre de l'entusiasme, escampant-se muralles enfora, s'encomanà a les «grans Guardies», piquets i guarnicions de fusellers de les trixeres avançades, que galejaren amb una nodrida salva de fuselleria i armes curtes. Com totes les descàrregues, àdhuc les d'artilleria, foren fetes amb bala, ocasionaren grossa confusió i qualche dany a l'enemic, el qual, no explicant-se la causa de tan insòlit aldarull, estigé frísos tota la nit pel temor d'una escomesa dels assejats.

A la matinada del dia de Sant Jordi, es repartiren públicament milers de còpies estampades de les lletres imperials, i llur context produí fonda impressió i conhort a tothom. Poc després, el general Villarreal, acompanyat d'un luit seguí de generals i oficials militars, anà a donar l'enhorabona de tan ven-